

Lääkäriliitto
Läkarförbundet

STAS 19.3.2026

Kohti uudistuksen korjausta – Sote2.0?

Soila Karreinen

**Vaikuttavuuttako tässä nyt
haetaan?**

Tausta ja sidonnaisuudet

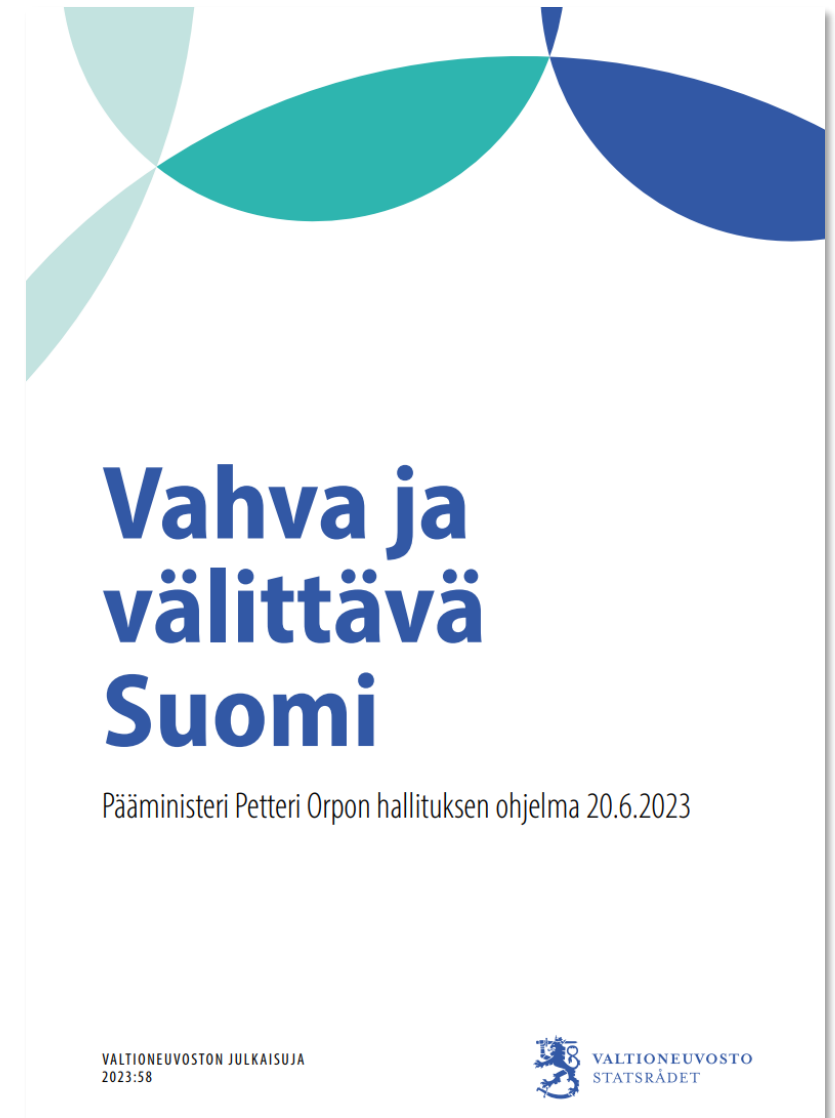
- ❖ Terveyspolitiikan asiantuntija, Lääkäriliitto 1/2025 -
- ❖ Yleislääketieteen ja terveydenhuollon erikoislääkäri, terveydenhuollon laadun ja potilasturvallisuuden erityispätevyys.
 - ❖ Tausta perusterveydenhuollossa klinikosta kehittämisen kautta johtamiseen.
 - ❖ 2020-2021 ylilääkärinä STM:ssä.
 - ❖ 2022-2024 valmentajana Medielli Oy:ssä tutkimustyön ohessa.
- ❖ Väistöskirjatutkija, TAU / yhteiskuntatieteiden tiedekunta / terveystieteet
 - ❖ Opetusta myös erikoistuvien lääkäreiden johtamisopinnoissa mm. palautteesta ja sote-politiikasta.

Mitä haetaan?

Mitä ilmeisimmin vaikuttavuutta, koska...

- Sana ”vaikuttavuus” esiintyy hallitusohjelmassa 12 kertaa, soteen liittyen 8 kertaa.
- ”Vaikuttavuuden” vielä toiset 12 kertaa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteet, hallituksen esitys:
 - tarve
 - turvallisuus
 - vaikuttavuus ja
 - kustannusvaikuttavuus
 - yhdenvertaisuus ja ihmisarvon kunnioittaminen läpileikkaavina periaatteina.

Otteita Petteri Orpon hallitusohjelmasta

Vaikuttavien menetelmien ja parhaiden käytäntöjen käyttö palvelujärjestelmässä

Hallitus uudistaa ja vahvistaa kansallista terveydenhuollon menetelmien arviointia kokoamalla osaamisen ja resurssit yhdeksi kokonaisuudeksi. Osaamiskeskittymässä kehitetään ja vahvistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen menetelmien arviointia. Samalla koordinoidaan osaamista laatuun ja vaikuttavuuteen liittyen. Vakiinnutetaan verkostomainen ja koordinoitu hyvinvointialueiden toiminta, jolla tuetaan hyvinvointialueiden palveluiden laadun ja vaikuttavuuden vertaisarviointia sekä toiminnan vertaiskehittämistä ja seuranta.

Otetaan käyttöön yhdenmukaisesti arvioituja, vaikuttavia ja kustannusvaikuttaviksi todettuja menetelmiä sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Vahvistetaan valtion ohjausta vaikuttavuusperustaisesti. Tuetaan vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden tutkimusta, joka kohdentuu palvelujärjestelmään, sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Vahvistetaan kansallisen vaikuttavuuskeskuksen työtä. Varmistetaan korkeakoulutasoisen sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimuksen ja hoitotyön tutkimuksen edellytykset sekä Käypä hoito -suositusten ajantasaisuus mukaan lukien ruotsinkieliset versiot. Vahvistetaan ja laajennetaan laatutiedon kansallista käyttöä.

Otteita Petteri Orpon hallitusohjelmasta

2.3 Palveluiden vaikuttavuuden lisääminen

Ennaltaehkäisy, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Ennaltaehkäisevällä työllä voidaan edistää ihmisten terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä sekä hillitä sosiaali- ja terveystalouden kustannusten kasvua pitkäjänteisesti. Kustannukset kansansairauksista ovat merkittävät niin inhimillisesti kuin taloudellisesti.

Syöpätapauksia, aivoverenkierron häiriöitä, sydän- ja aivoinfarkteja ja muita kansansairauksista voidaan ehkäistä vähentämällä riskitekijöitä. Kansansairauksien aiheuttaman tautitaakan vähentäminen on välttämätöntä sekä ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden elinvuosien lisäämisen että palvelujärjestelmän **kestävyyden näkökulmasta.**

Kansansairauksia voidaan vähentää merkittävästi **vaikuttamalla riskitekijöihin**, kuten tupakointiin, alkoholinkäyttöön, ruokavalioon, liikkumattomuuteen ja ylipainoon, sekä yksinäisyyteen, joka on yksi mielenterveyttä vaarantava tekijä. Toteutetaan poikkihallinnollisesti ja yhdessä järjestöjen kanssa kansallinen **terveys- ja hyvinvointiohjelma**, jolla **vahvistetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuutta** ottamalla käyttöön **vaikuttaviksi arvioituja käytäntöjä** sekä kehitetään uusia ratkaisuja **perustuen kokonaistaloudelliseen hyötyyn ja kustannusvaikuttavuuteen.** Varataan ohjelman toteuttamiseen yhdeksän miljoonan euron kertaluontoinen määräraha hallituskauden ajaksi.

Toteuma:

mm. alkoholi- ja
tupakkalakien
muutokset,
järjestöleikkaukset

Toki myös: Terveysteksi –ohjelma 2024-2027

Toimenpidekokonaisuuudet ja toimenpiteet -

päivitetty 5/2025

Ravinnosta terveyttä ja hyvinvointia

Joukkoruokailun laatuaskel ja kouluruokailun kehittäminen

Vähennetään lihavuusstigmaa

Lasten ja nuorten elinympäristöstä terveyttä ja hyvinvointia

Lasten ja nuorten empatiataitojen ja terveyden lukutaidon kehittäminen

Yhteisöllisyyden lisääminen ja yksinäisyyden ehkäisy

Nuorten ja ikääntyneiden yhteisasumisen edistäminen

Julkisten palvelujen ennaltaehkäisevien toimien edistäminen

Elämäntapamuutoksen ja omahoidon tuen kehittäminen

Suun terveydenhuollon ennaltaehkäisyyn vahvistaminen

Suun terveys osaksi hoivatyötä

Tuetun työllistymisen työvalmennuksen vakiinnuttaminen

Lainsäädäntö ja verotus

Tupakkaveron korottaminen

Nikotiinituotteiden sääntelyn yhtenäistäminen

+ koordinointi, viestintätoimet, arviointi

Vaikuttavuuden hakemisen haasteet

Miksi vaikuttavuus ei toteudu täysimääräisesti, vaikka kaikki sitä haluavat?

SOSIAALILÄÄKETIETEELLINEN AIKAKAUSLEHTI 2026: 63

Puheenvuoro

Mitä Vaikuttavuuskeskuspilotti opetti?

RIIKKA OVASKAINEN
erityisasiantuntija
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

SUVI LIIMATAINEN
vaikuttavuusylilääkäri
Pirkanmaan hyvinvointialue

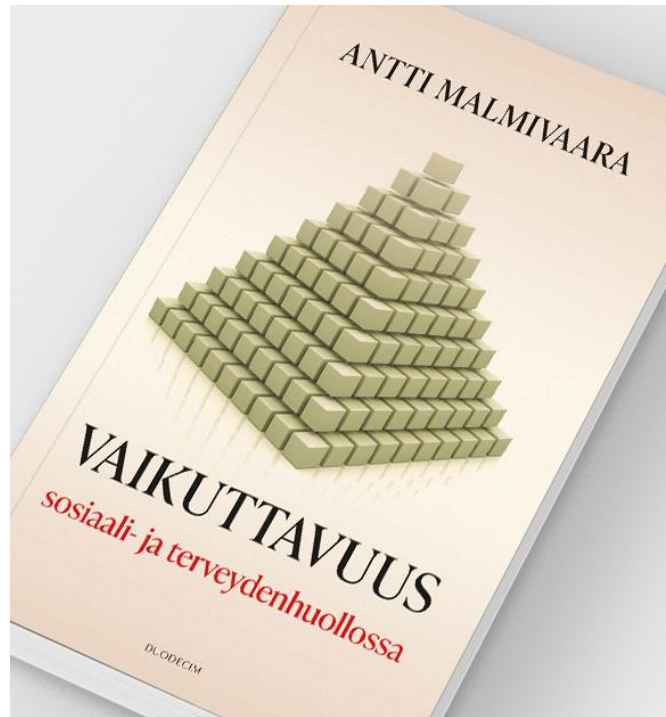
Mitä vaikuttavuus on?

- Keskusteluissa sekoittuvat herkästi eri määritelmät, käsitykset ja painotukset eivätkä ajatukset silti välttämättä aina kohtaa – eikä sitä ehkä edes tajuta.
- Esimerkiksi arkivaikuttavuus voidaan kehystää hyvin eri tavoin.

YHTEINEN KIELI PUUTTUU - SITÄ ON RAKENNETTAVA
Yhteistyö vaatii kuitenkin yhteisen kielen ja ymmärryksen. Vaikuttavuudesta puhutaan edelleen eri ammattiryhmissä ja organisaatioissa eri tavoin: siinä missä yksi painottaa lääketieteellisiä lopputuloksia, toinen voi keskittyä elämänlaatuun, tehokkuuteen, kustannusvaikuttavuuteen. Vaikka termit ja käsitteet vaihtelevat, vaikuttavuuden ytimessä on asiakas ja potilas.

Pilotin kokemusten perusteella yhteistä ymmärrystä ei synny määrittelyjen kautta, vaan kuuntelemisen, vuoropuhelun ja yhteisten kohtaamisten avulla. Tätä mahdollistivat pilotissa rakennetut verkostot ja säännölliset tapaamiset.

[Ovaskainen & Liimatainen SLA 2026:63](#)

Vaikuttavuuden eli potilaan saaman terveys- ja hyvinvointihyödyn luotettava arviointi edellyttää yhteisesti sovittua tiedonkeräystä potilaiden ominaisuuksista, toimenpiteistä ja hoidon tuloksista. Pelkkien hoitotulosten ja kustannusten mittaaminen ei riitä, vaikka niin joskus luullaan. Terveyttä ja hyvinvointia tuottava lisäarvo syntyy sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen ja potilaan yhteistyönä. Edellytykset lisäarvolle luodaan toimivalla organisaatiolla ja hyvällä johtamisella.

Malmivaara A.

[Malmivaara. Vaikuttavuus sosiaali- ja terveydenhuollossa 2023.](#)

Tiedon ja sen käytön sirpaleet

- Vaikuttavuustiedon kerääminen on paikoin haastavaa – etenkin sosiaalihuollossa
- Vaikuttavuusnäytön koostaminen vaatii (seuranta-)aikaa
- Mittaritieto ei automaattisesti johda vaikuttavuutta tukeviin ratkaisuihin:
 - Käytetäänkö tietoa organisaatiossa?
 - Miten ja mihin suuntaan tietoa käytetään?
 - Miten tietoa tarjoillaan ja tulkitaan poliittisessa päätöksenteossa?

VAIKUTTAVUUS EI SYNNY SATTUMALTA

Vaikuttavuuskeskus-pilotin tärkein oppi on, että vaikuttavuus on tulosta pitkäjänteisestä ja tavoitteellisesta työstä. Se edellyttää yhteistä kieltä, yhteisiä mittareita ja jaettua ymmärrystä siitä, mitä halutaan saavuttaa. Pienet edistysaskeleet ovat merkityksellisiä, sillä vaikuttavuus ei ole kertarysäyksellä saavutettava tila, vaan jatkuva oppimisen ja kehittämisen prosessi.

PILOTTI PALJASTI RAKENTEELLISET ESTEET

Pilotin aikana ilmeni rakenteellisia haasteita. Tietojärjestelmien hajanaisuus ja heikko yhteen-toimivuus vaikeuttavat vaikuttavuuden mittaamista asiakastyössä. Tilanne on kuitenkin paranemassa hyvinvointialueiden tietojärjestelmien yhdenmukaistuksessa. Kansalliset mittarit puuttuvat, mutta generisen PROM (patient-reported outcome measure) -mittarin käyttöönotto tulee edistämään yhtenäisen tiedon keruuta. Kansallisella tasolla haasteena on myös nykyinen vahvasti suoritteiden määrään perustuva hyvinvointialueiden

VAIKUTTAVUUS EI OLE MITTAREITA VAAN SUUNTA

Vaikuttavuudesta puhuttaessa herkästi ajatellaan vain vaikuttavuusmittareita. Mittarit ovat kuitenkin vain väline, eivät tavoite. Pilotin vuonna 2023 tekemän selvityksen mukaan hyvinvointialueilla oli käytössä 213 erilaista PROM-mittaria, mutta sosiaalihuollossa mittareita oli vähän – eikä maa-hanmuuttajapalveluissa lainkaan. Huolimatta hyvinvointialueiden vaikuttavuuden kypsyysasteen paranemisesta kolmen hankevuoden aikana, kehittämisen varaa on edelleen. Vuoden 2025 vaikuttavuusmittareiden hyödyntäminen -seurantakyselyn mukaan PROM-mittareiden hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä ja johtamisessa oli edelleen keskeneräistä.

Erikoissairaanhoidossa mittaamisella on pidemmät perinteet. Pilotin kokemusten mukaan vaikuttavuutta voidaan ja tulee mitata myös sosiaalihuollossa sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä (HYTE). Tärkeintä on, että mittarit tukevat asetettuja tavoitteita. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin (HYTE-kerroin), jota hyödynnettiin pilotin Kohti vaikuttavampaa HYTEä -konseptissa, oli hyvä esimerkki siitä, miten mittaaminen voidaan kytkeä konkreettiseen kehittämiseen.

Tarvitaan kulttuurin muutos – kuka sen tekee?

- **Palveluiden vaikuttavuus** on toimijoiden käsissä (osin). Merkittävä osa vaikuttavuudesta syntyy kuitenkin järjestelmän ulkopuolella, ihmisten eläessä elämäänsä.
- Tarvitaan siis kykyä vaikuttaa **järjestelmään** (mistä palkitaan, mihin velvoitetaan, mitä tuetaan), **ammattilaisiin** (miten ohjataan, mistä luovutaan, mitä otetaan käyttöön) ja **kansalaisiin** (keitä hoidetaan millä keinoin, miten hoito otetaan vastaan ja toteutetaan, miten ohjataan arjen valinnoissa).
- Eri tasojen johtamisella on merkittävä rooli eri tasojen ja toimijoiden yhdistelyssä, kuten myös osaamisen kerryttämisessä ja suuntaamisessa.

VAIKUTTAVUUS ON KULTTUURINMUUTOSTA JA ARJEN TEKOJA

Pilotissa korostui, että vaikuttavuuden edistäminen on ennen kaikkea kulttuurinmuutos. Se vaatii yhteistä ymmärrystä siitä, mitä vaikuttavuus kussakin palvelussa tarkoittaa. Jokaisella ammattilaisella on rooli tämän vaikuttavuuden edistämisessä, mutta se vaatii tuekseen osaamista ja tutkimusperusteista tietoa vaikuttavista toimintamalleista.

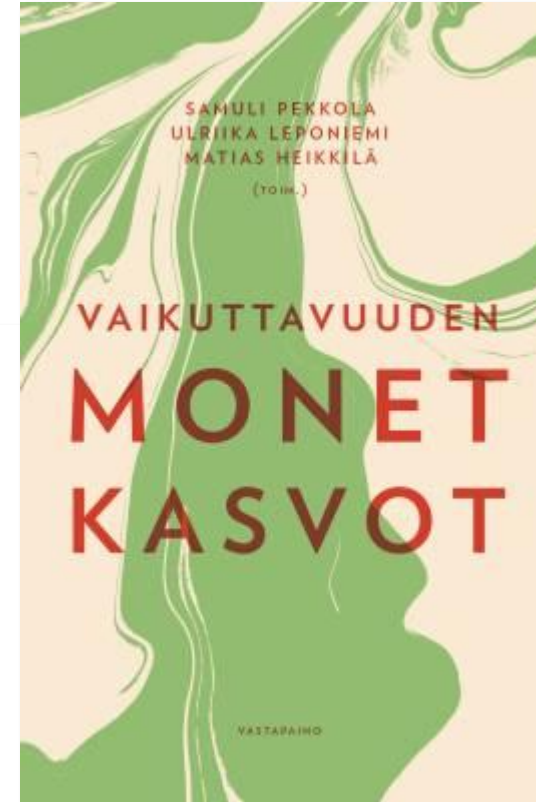
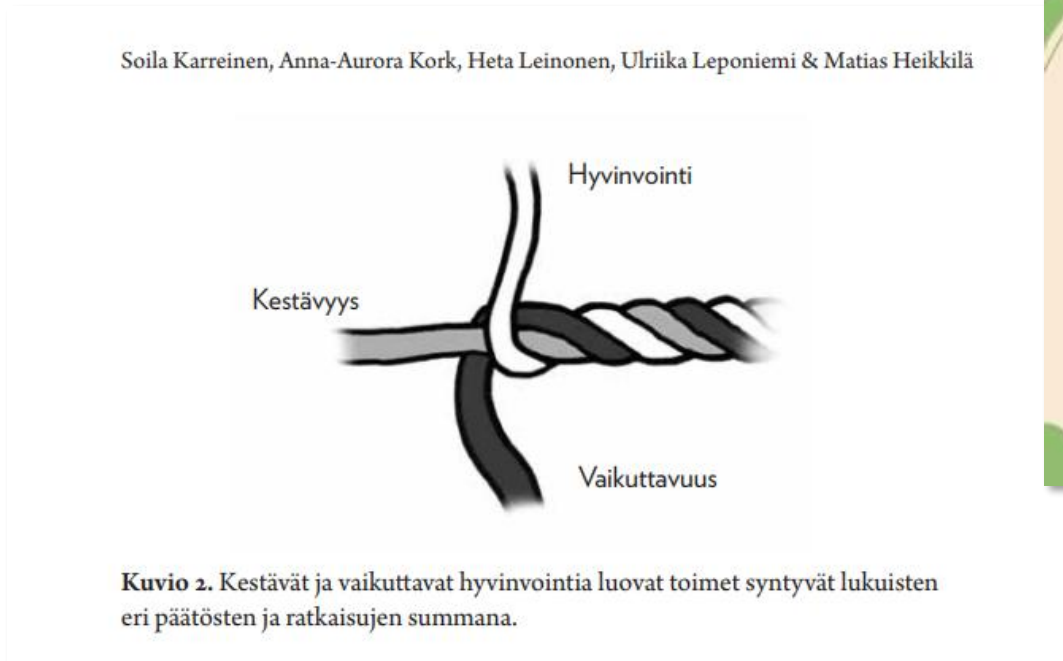
VAIKUTTAVUUSKESKUS EI OLLUT VAIN PROJEKTI, SE OLI MUUTOSVOIMA

Vaikuttavuuskeskuspilotti päättyi vuoden 2025 lopussa. Pilotissa tehtyjen arvioiden perusteella toiminta lisäsi hyvinvointialueiden vaikuttavuusosaamista ja -ymmärrystä sekä vahvisti vaikuttavuusperustaista kulttuuria. Hyödyllisimmiksi koettiin webinaarit, verkkosivut, uutiskirjeet ja verkostotilaisuudet.

Ulkoisen arvioijan mukaan Vaikuttavuuskeskuksella on merkittävä kansallinen hyötypotentiaali. Sen toteutuminen edellyttää kuitenkin jatkossakin vahvaa kansallista toimijaa. Valmis-

Vaikuttavuuden monet kasvot vaativat monenlaista pohdintaa

- Vaikuttavuuden edistämisessä tarpeen huomioda sen eri ulottuvuudet.
- Unohtaa ei sovi myöskään kestävyys ulottuvuuksia varsinkaan kulttuurin muutosta tavoiteltaessa.

**Vaikuttavuuttako tässä nyt
haetaan?**

No en nyt kyllä ihan tiedä...

mutta yritetään ainakin!

Kiitos!

soila.karreinen@laakariliitto.fi

041 732 7406